



> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

Aan: Deelnemers Deskundigenoverleg Etikettering Levensmiddelen (zie verzendlijst)

Datum 28 februari 2013
Betreft verslag vergadering 5 december 2012

Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie

Regulier Overleg Warenwet

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 73 03
www.minvws.nl

VERSLAG

Verslag van het **Deskundigenoverleg Etikettering Levensmiddelen** van het **Regulier Overleg Warenwet** op **dinsdag 5 december 2012** in de **Muzenzaal 2-3** (B415, BC) op het **Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport**, Parnassusplein 5 te Den Haag.

Aanvang: 10.00 uur

Inlichtingen bij

B.J. Beer
bj.beer@minvws.nl
T 070 340 7127
www.row.minvws.nl
Via deze website kunt u zich aanmelden voor de gratis ROW-nieuwsbrief.

GENODIGDEN/AANWEZIGEN

voorzitter: hr mr. G.H. Schipper
secretaris: hr mr. B.J. Beer
mw drs. Y. Bemelman/Keurslagers
mw J. v.d. Bijl/Productschap MVO*
hr ing. J.A. Bijloo/FNLI*
mw mr. M. Bijlsma/Productschap MVO
hr ir. W. Bosman/deskundige min. VWS
mw M.J. Bouman/Productschap Vis
hr dr. R. Brouwer/min. EZ*
mw S. Broxks/Ned. Ver. van Diëtisten*
Coeliakie Vereniging*
mw W.J.G. Colijn/NBOV
mw E.M. Dirven/Veneca*
mw ir. S.J. van Dis/Nederlandse Hartstichting*
mw M. Falkena/min. VWS-VGP
hr mr. J.M. Francken/min. VWS-VGP
mw R. Gerlofsma/Douane Landelijk Kantoor*
mw S. Geurts/NPN*
hr M. de Graaf/Hoofdbedrijfschap Detailhandel*
mw ir. C.E.M. ter Haar/VBZ
hr P. Hoogendoorn/Centrale Ver. Ambulante Handel
mw dr. ir. P.C. Houtsma/Ned. Bakkerij Centrum
mw ir. M. Hovenkamp/NZO*
mw dr. Y.M. Huigen/NVWA
hr J. Hulshof/KNS
mw E. de Kruif/KHN
hr ir. L. van Loon*
mw dr. M.J. Lugt/FNLI-FrieslandCampina
hr ir. B.J. Mauritz /Neprofarm
hr D.H. Meijer
mw ir. M. Mellema/VNFKD*

Ons kenmerk

VGP/ROW 3.158.135

Bijlagen

-

Uw brief

Correspondentie uitsluitend richten aan het retouradres met vermelding van de datum en het kenmerk van deze brief.

mw R. Mulder/min. VWS-VGP
hr D. Naudin ten Cate/Commissie Gedistilleerd*
mw mr. B.A. Niemans/NZV
Nederlandse Vereniging van Diëtisten*
hr F. van Oorschot/LTO Nederland
hr ing. R. Oost/Productschap Zuivel*
hr K.J. Osinga/LTO Nederland*
hr drs. ing. S. Peters/Voedingscentrum*
mw N.E.M. Quaadvlieg/Productschap Tuinbouw
Reclame Code Commissie*
hr R.G.J. Rijnders/Bedrijfschap Horeca & Catering*
mw ir. C.A.M. Rommens/PLW*
hr ir. G. de Rooij/FNLI
hr dr. J. Schrijver/FNLI*
mw ir. ing. B.H. Smale (plv hr G. Kurth)/HPA
mw H. Smulders/FNLI-Unilever Ned.*
Stichting Voedselallergie*
mw ir. H.G. Stoelhorst/min. VWS-VGP
mw drs. Y.J. Stoffels/VNKT*
mw dr. ir. J.M. de Stoppelaar/FNLI-NZO*
mw mr. I. Tiesinga/FNLI
hr ing. F. Timmermans/Ned Anafylaxis Netwerk
hr ir. H. Uitslag/Consumentenbond*
hr M. Vencken/CBL*
hr P.I. Verbaas/Frugi Venta*
mw ing. A.C. Vlaardingerbroek/CBL
mw W. van der Vossen/Voedingscentrum
hr drs. M.J. de Vreeze/NEN*
mw S.H. Wewer/NBOV

*= afwezig

1. Vaststelling van de agenda en voorstelronde

Na een voorstelronde wordt de agenda ongewijzigd vastgesteld.

2. Mededelingen

Er zijn geen mededelingen.

3. Bespreking concept Warenwetbesluit informatie levensmiddelen (WIL)

Francken schetst in het kort de achtergrond en inhoud van het concept Warenwetbesluit informatie levensmiddelen (WIL). Dit besluit vervangt het Warenwetbesluit Etikettering van levensmiddelen en aangezien dit besluit een horizontale werking heeft, bevat ook het WIL veel aanpassingen van andere Warenwetbesluiten. In het WIL is daarnaast de strafbaarstelling van overtreding van verordening (EU) 1169/2011 geregeld en is de basis gelegd voor het stellen van eventuele uitvoeringsmaatregelen t.b.v. deze verordening. Gekozen is voor een uitwerking waarbij geen nieuwe nationale lasten voor het bedrijfsleven worden geïntroduceerd en waarbij zoveel mogelijk de bestaande situatie wordt gecontinueerd. Mocht in de toekomst wel besloten worden tot lastenverhogende maatregelen dan zullen deze in een algemene maatregel van bestuur moeten worden vastgelegd. Op basis van artikel 10 van het

ontwerpbesluit kunnen bij de ministeriële regeling alleen niet ingrijpende maatregelen worden vastgelegd. Vervolgens neemt spreker heel beknopt het ontwerpbesluit door. Ten slotte complimenteert hij de bakkerijsector voor hun reactie, waaruit blijkt dat zij het ontwerp zeer grondig hebben bestu-

deerd en een paar foutjes eruit gehaald hebben.

De voorzitter complimenteert de opsteller van het ontwerp met de gedegen, doordachte en zorgvuldige opzet van het nieuwe besluit.

Ten aanzien van de derde door de bakkerijsector gemaakte opmerking antwoordt Falkena dat in dit ontwerpbesluit geen uitleg wordt gegeven van verordening (EU) 1169/2011. Op basis van artikel 14 kunnen nadere ministeriële regels worden vastgesteld om de verordening te operationaliseren. In dat kader kunnen nadere verduidelijkingen worden vastgelegd. Het streven daarbij is zoveel mogelijk aan te sluiten bij de huidige praktijk. Een voorbeeld hiervan is de stuksaanduiding van beschuit waarvoor de bestaande situatie wordt gehandhaafd.

Naar aanleiding van de vraag van Van der Vossen over uitbrengmaaltijden en monoverpakkingen, antwoordt spreekster dat ook grootcaterars van deze uitbrengmaaltijden onder de informatieverordening vallen en bijvoorbeeld de ingrediëntendeclaratie dus beschikbaar zal moeten zijn (hoeft niet op het etiket). Zij wijst in dit verband nog op artikel 44 van de verordening waarin is bepaald dat voor niet-voorverpakte levensmiddelen waaronder ook op verzoek van de consument verpakte producten of met het oog op onmiddellijke verkoop verpakte producten, in elk geval allergeneninformatie voorhanden zal moeten zijn. Ook op monoverpakkingen zullen in elk geval de allergenen vermeld moeten worden. Door de EU-commissie wordt nog gewerkt aan een Q en A document, waarin ook aan bovengenoemde problematiek aandacht besteed zal worden. Het lijkt erop dat monoverpakkingen van uitbrengmaaltijden niet beschouwd zullen worden als aparte verkoopheenheden bestemd voor de consument en dus niet aan de overige verplichtingen van verpakte levensmiddelen hoeven te voldoen.

Francken geeft desgevraagd een reactie op het punt van de opmerking van de bakkerijsector over beschuit. Hij is van mening dat beschuit gewoon onder de bijlage valt, net als nu het geval is.

Huigen heeft rondom de portieverpakkingen die onderdeel zijn van de maaltijdverstrekking nog geen oordeel en Falkena denkt dat dit punt in het Q en A document kan worden meegenomen.

Op een vraag van Mauritz over artikel 4, lid 2 van het WEL antwoordt Falkena dat beoogd is om alle nu bestaande mogelijkheden te handhaven, voorzover zij uiteraard niet in strijd zijn met verordening (EU) 1169/2011.

De Rooij vraagt zich af hoe het staat met het nieuwe Hoeveelheidsaanduidingenbesluit.

Francken antwoordt dat nog gewerkt wordt aan een vereenvoudiging van dat ontwerpbesluit (ter vervanging van het huidige Hoeveelheidsaanduidingenbesluit) en dat het aangepaste ontwerp nogmaals zal worden voorgelegd aan het ROW.

Desgevraagd merkt spreker nog op dat het huidige verbod op het gebruik van medische claims voor levensmiddelen (art. 19 en 20 Warenwet) is opgenomen zijn ter implementatie van richtlijn 79/112/EEG en later richtlijn 2000/13/EG. Nu laatstgenoemde richtlijn wordt ingetrokken en de materie geregeld wordt in verordening (EU) 1169/2011, zal ook de Warenwet op dit punt worden aangepast. Een wetsvoorstel hiervoor is in voorbereiding.

Op een vraag van Timmermans over niet-voorverpakte producten antwoordt Francken dat bij niet-voorverpakte producten naast de benaming ook de allergenen vermeld moeten worden. Het woordje "aan" op pagina 16, derde

gedachtenstreepje, zou beter vervangen kunnen worden door "ten behoeve van".

Wat betreft de exacte reikwijdte van de verordening merkt spreker nog op dat artikel 1 van verordening (EU) 1169/2011 hiervoor het alles bepalende kader is.

Quaedvlieg stelt een vraag over het treffen van maatregelen op het terrein van de bescherming van de intellectuele eigendom.

Francken geeft aan dat in het WIL alleen bepalingen zijn opgenomen die op basis van de Warenwet gesteld mogen worden. Regels over de intellectuele eigendom vallen hier niet onder. Naar aanleiding van een suggestie van Bijlsma zegt hij toe dat hierover contact zal worden opgenomen met het ministerie dat daarover gaat.

4. Ontwikkelingen in Brussel met betrekking tot verordening (EU) 1169/2011

Falkena meldt dat inmiddels één rectificatie is verschenen van de Nederlandse versie van de verordening. Hierin zijn nog niet alle door Nederland ingebrachte punten meegenomen. Wellicht is er nog een mogelijkheid voor een volgende rectificatie, omdat er ook nog gesleuteld wordt aan andere taalversies. Nieuwe/andere (vertaal) fouten in verordening (EU) 1169/2011 kunnen dus bij haar worden gemeld.

Ter Haar wijst in dit verband op "kleuren" in plaats van "kleurstof",

De Rooij dringt erop aan dat alle in het verleden door de FNLI gesignaleerde fouten en onduidelijkheden nogmaals door de Nederlandse overheid uitdrukkelijke onder de aandacht van de Commissie worden gebracht.

Falkena geeft aan dat NL alleen kennelijke taalfouten kan doorgeven aan de Europese instellingen en geen garantie kan bieden dat alle opmerkingen zullen worden meegenomen in een nieuwe rectificatie. Zij vindt dat ook anderen lobby-activiteiten kunnen ondernemen om één en ander te laten rectificeren.

Ook via de PLW kunnen nog aanvullende verbeteringen worden voorgesteld. [NB secretaris. De opmerking van spreekster dat in twijfelgevallen bij verordeningen de versie in de Engelse taal leidend is, is op verzoek van spreekster weggelaten, omdat deze uitspraak te stellig is.]

Vervolgens wordt door Falkena een document rondgedeeld, afkomstig van de Commissie met een uitleg over de THT en de TGT.

Ook Ter Haar zou graag zien dat één en ander via de PLW verder verspreid wordt.

De Rooij vindt het document met name van belang voor de consument en vraagt zich af wat VWS en het VC hiermee zullen doen.

Falkena denkt dat na het vertalen van het document, de inhoud geïntegreerd kan worden op de website van het VC.

Stoelhorst wijst op een EZ-project over voedselverspilling in relatie tot de THT/TGT. Ook zij zullen dit document waarschijnlijk meenemen.

Wewer merkt op dat in het concept Q en A document van de Commissie aandacht wordt besteed aan het probleem van "tot" en "tot en met".

Het lijkt Van Oorschot verstandig dat mensen die zich bezighouden met eti-

kettering contact gaan leggen met de werkgroep die zich bezighoudt met voedselverspilling.

Volgens Vlaardingerbroek wordt door de NVWA opgetreden tegen het overschrijden van de THT-datum.

Huigen kan zich dit niet zo goed voorstellen en denkt dat het zal gaan om de overschrijding van de TGT-datum. Zij zou graag concrete voorbeelden van door vorige spreker genoemd NVWA-optreden ontvangen.

Houtsma wijst erop dat in de hygiënecodes vaste presentatietijden zijn afgesproken van 2 dagen bij 7 graden of 3 dagen bij 4 graden voor bederfelijke bakkerijproducten. Deze producten mogen na aankoop nog 2 dagen bij de consument bewaard worden. Door de interpretatie van het Warenwetbesluit Bereiding en behandeling van levensmiddelen (waarnaar in artikel 17 onderdeel C van het WIL wordt verwezen) moeten ze daardoor – als ze voorverpakt worden – van een TGT-datum worden voorzien. Dat betekent dat ze per definitie als zeer bederfelijke producten worden bestempeld, terwijl bijvoorbeeld gekoelde bakkerijproducten met vruchten, kwark of yoghurt na 4 dagen bewaren bij 7 graden nog prima te consumeren zijn. De vraag is daarom of de interpretatie, dat een bewaartermijn korter dan 5 dagen automatisch betekent dat er sprake is van een zeer bederfelijk product, stand moet houden. Dit betekent namelijk dat ook alle gekoelde bederfelijke bakkerijproducten na het verstrijken van die termijn moeten worden weggegooid, wat niet het geval zou zijn als er ook een THT-datum op vermeld zou mogen worden.

(Noot secretaris: de in de vergadering door spreker gemaakte opmerking is op verzoek van spreker op bovenstaande wijze opgenomen.)

Falkena meldt dat de Commissie bezig is met het uitvoeren van assessments m.b.t. de oorsprongvermelding voor vleesproducten. In dit verband worden twee documenten ter vergadering uitgedeeld. De Commissie zal over dit onderwerp contact houden met Europese koepelorganisaties van belanghebbenden.

Bijlsma vraagt zich af of het bedrijfsleven ook de reacties van de Nederlandse overheid kan krijgen.

Stoelhorst geeft aan dat de Nederlandse overheid een eigen verhaal zal houden. Zij zal de reacties van Nederland ter verdere verspreiding aan de ROW-secretaris sturen.

Volgens Falkena is de Nederlandse overheid nog steeds in principe tegen het verplicht vermelden van de oorsprong van producten. Het LEI heeft in opdracht van de overheid onderzoek gedaan naar de kosten die uit zo'n meer algemene verplichting zou kunnen voortvloeien. De resultaten van dit onderzoek zullen worden meegenomen bij de beantwoording van de door de Commissie gestelde vragen.

Tiesinga is tevreden met het feit dat de Nederlandse overheid de verplichte herkomstvermelding nog steeds afwijst. In het verleden is in ROW-verband twee keer over dit onderwerp gesproken en zij vraagt zich af of dit nogmaals zou moeten gebeuren. Spreker wijst hierbij op de belangen voor de Nederlandse levensmiddelenindustrie, die voor Nederland van zeer grote betekenis is.

Van Oorschot wijst erop dat er zeer intensief handel en transport met bijvoorbeeld vee en vlees plaatsvindt. De goederenstromen zijn uiterst complex en de vraag is wat de meerwaarde voor de consument is om te weten

waar het vlees in zijn worst vandaan komt.

De voorzitter stelt vast dat de reacties half januari 2013 bij de Commissie binnen moeten zijn. Het gaat hier om een zeer politiek gevoelig onderwerp. Indien nodig kunnen VWS en EZ dit onderwerp op enig moment nog eens in ROW-verband aan de orde stellen.

Volgens Falkena blijkt uit het LEI-onderzoek dat de consument niet zoveel belangstelling heeft voor de herkomstvermelding, zeker als hierdoor de prijzen zullen stijgen.

Houtsma heeft nog een vraag over de levering van bakkerijgrondstoffen aan bakkers met en zonder lunchroom. In Duitsland wordt een bepaald beleid gevoerd en spreekster vraagt zich af wat Nederland op dit punt zal doen.

Falkena heeft hierover nu geen standpunt. Het algemene uitgangspunt is dat Nederland zoveel mogelijk de huidige situatie wil voortzetten.

Huigen sluit zich hierbij aan.

De voorzitter merkt op dat men soms voorzichtig moet zijn met het stellen van vragen. Door een vraag te stellen kan men wel duidelijkheid krijgen, maar dat kan ook tot een juist niet gewenste situatie leiden.

Quaedvlieg vraagt zich af hoe het staat met de richtsnoeren voor toleranties bij voedingswaardedeclaraties. Zij neemt aan dat men van de bestaande uitzonderingen gebruik mag blijven maken.

Stoelhorst meldt dat dit punt binnenkort in het PCVD aan de orde zal komen. Waarschijnlijk is er een meerderheid voor het ter tafel liggende werkdocument.

Tiesinga wijst in dit verband op de problemen met overdosering die hiervan het gevolg kunnen zijn. Zij zou graag het overleg in Nederland over deze kwestie willen voortzetten. Overigens is spreekster zeer tevreden over de in het verleden met de KvW gemaakte afspraken hierover.

Quaedvlieg vindt dat één en ander ook eens meer wetenschappelijk bekeken moet worden. Daarnaast blijkt het zeer lastig te zijn om goede data te verzamelen.

Stoelhorst is bereid tot verder overleg.

Lugt merkt op dat dit document over de toleranties ook zonder de instemming van de lidstaten door de Europese Commissie kan worden vastgesteld, hetgeen zij betreurt.

5. Verschaffen allergenen informatie voor niet-voorverpakte levensmiddelen

Mulder heeft met een aantal organisaties overleg gevoerd over het verstrekken van informatie voor niet-voorverpakte levensmiddelen (artikel 44 van verordening (EU) 1169/2011).

Het gaat hierbij naast de invulling van artikel 44 ook om de uitleg van de artikelen 12 en 13 van de verordening. Volgens de Commissie is het uitgangspunt dat informatie actief en schriftelijk verstrekt moet gaan worden. VWS is bereid om binnen de mogelijkheden van de verordening te zoeken naar een goede en praktische manieren om informatie bij deze producten te verstrekken.

Het gaat dus 1) om het attenderen van de consument en 2) om het daad-

werkelijk verstrekken van de informatie. Het attenderen zou bijvoorbeeld door middel van een informatiebord kunnen. Bij het tweede onderdeel zal gezocht moeten worden naar een goede balans tussen het verstrekken van de juiste informatie en de praktische uitvoerbaarheid. Het geven van mondelinge informatie is hierbij een mogelijkheid, mits deze informatie ook elders in het bedrijf schriftelijk beschikbaar is.

Mede op basis van het Q en A document waaraan door de Commissie nog wordt gewerkt, is het de bedoeling van VWS om voor de zomer van 2013 meer duidelijkheid te geven.

Bij de horeca staat volgens De Kruif de gast centraal en niet zozeer de wetgeving. Men gaat graag in dialoog met de gast om te komen tot een goede en juiste maaltijd. Uiteraard wil de horecamedewerker graag weten of een gast een allergie heeft.

Mulder wijst erop dat de informatie ook verifieerbaar moet zijn.

Wewer heeft namens de bakkerijsector overleg gehad met Mulder en wijst op het project "Anders etiketteren" dat al sinds een aantal jaren loopt in de bakkerij- en slagerssector.

De ambachtelijke sector wil graag wat doen, maar het moet wel haalbaar zijn. Ook van de consument mag enige assertiviteit worden verwacht.

Bouman wijst op vergelijkbare problemen in de vissector.

Ook Timmermans is van mening dat patiënten een eigen verantwoordelijkheid hebben. Als de kennis over de gebruikte producten/ingrediënten bij de ondernemer toeneemt, wordt al een belangrijke stap gezet in de goede richting. Ook de patiënt zal er soms genoeg mee moeten nemen dat er geen geschikte producten voor hem/haar zijn.

De voorzitter trekt de conclusie dat de dialoog tussen VWS en de belanghebbenden goed op gang is gebracht en dat deze de komende tijd zal worden voortgezet.

Lugt vraagt zich af wat men doet met producten waarin een allergeen is verwerkt dat in het eindproduct echter niet meer voorkomt. Zij is voorstander van het blijven vermelden van zo'n allergeen. Dit is namelijk in overeenstemming met de EU richtlijn 2000/13 en Verordening 1169/2011 (alle gebruikte ingrediënten die allergeen zijn, moeten worden vermeld).

Van VWS-zijde is men bereid de discussie met de diverse belanghebbenden voort te zetten. Elke sector zal waarschijnlijk specifieke problemen hebben en deze kunnen het beste afzonderlijk, in goed overleg, worden aangepakt.

6. Vaststelling nieuwe vergaderdatum

Er blijkt nu geen behoefte te bestaan om een nieuwe vergaderdatum vast te leggen. Wel zouden de deelnemers graag door VWS op de hoogte gehouden willen worden van de ontwikkelingen en zou een nieuwe ROW-bijeenkomst vóór de zomer van 2013 op prijs worden gesteld.

7. Rondvraag

Tiesinga neemt door middel van het voorlezen van het onderstaande en door het overhandigen van een stoffelijk blijk van waardering, op een passende wijze afscheid van de voorzitter.

*"Toen Bart mij vrijdag belde met een vraag gaf ik als antwoord "ja - graag".
En dus zit ik nu hier
en lees een stukje van papier
want daarop heb ik neergezet
hoe je een voorzitter voorziet van een etiket.
En we weten allemaal uit ervaring wel,
het is niet altijd makkelijk; zo'n ROW-DEL.
Een beetje humor heb je nodig
en kennis is ook nooit overbodig.
Iedereen voldoende laten praten
en in zijn/haar waarde laten.
Dat zijn alweer twee zaken
die een prima voorzitter maken
en dan tot de juiste conclusies komen
waar we een volgende keer weer over gaan bomen.
Maar nu vind je dat het tijd is
voor een opvolger: nieuw en fris.*

*Gert; van harte dank voor je tijd en werk.
Je was een echt "voorzittersmerk".*

Alle deelnemers sluiten zich van harte hierbij aan.

De voorzitter bedankt op zijn beurt de aanwezigen voor de prettige samenwerking die er de afgelopen 10 jaar is geweest.

Sluiting: 12.30 uur.

De secretaris,



B.J. Beer